

MIKKELIN HIIPPAKUNNAN PIISPA

Mikkeli 28.3.2020

Hyvät kirkkoherrat

Kirkkovuoden suurin juhla-aika on edessä. Valitettavasti koronavirusepidemia pakottaa viettämään sitä rajoitetuissa olosuhteissa kaikkialla maailmassa, myös Suomessa. Joudutte seurakunnissa valmistautumaan hiljaiseen viikkoon ja pääsiäiseen monella tavalla uudessa tilanteessa.

Olen aiemmin ohjeistanut jumalanpalvelusten vietosta kirjeissäni 16.3., 18.3. ja 25.3. Tässä kirjeessä annan ohjeita erityisesti hiljaisen viikon ja pääsiäispyhien jumalanpalveluselämästä. Sen lisäksi käsitelen muutamia muita asioita, joita tuomiokapitulista on kysytty tai Kirkkohallituksesta pyydetty informoimaan seurakuntia.

1. Hiljaisen viikon ja pääsiäispyhien jumalanpalvelukset

Hiljaisen viikon ja pääsiäisen jumalanpalveluselämässä olisi toivottavaa poikkeusoloissakin säilyttää mahdollisuuksien mukaan kunkin seurakunnan totuttu käytäntö. Tämä merkitsee jumalanpalveluksia palmusunnuntaina, kiirastorstai-iltana, pitkäperjantaina, pääsiäispäivänä ja toisena pääsiäispäivänä. Myös hiljaisen viikon iltatilaisuudet maanantaista keskiviikkoon, pitkäperjantaina Jeesuksen kuolinhetki sekä pääsiäisyö on hyvä viettää sen mukaan kuin seurakunnassa on ollut tapana, vaikkakaan poikkeustilanne ei mahdollista seurakunnan fyysistä koontumista yhteen.

Piispat ovat yhdessä keskustelleet periaatteista, joiden pohjalta ehtoollista voidaan viettää myös poikkeusoloissa. Koronavirusepidemian hillitsemiseksi tähtäävät toimet ovat välttämättömiä. Samalla on vaikeaa ajatella sunnuntaita ilman yhteistä rukousta, kiirastorstaita ilman ehtoollista ja kristittyjen suurinta juhlaa ilman seurakunnan pyhintä ateriaa. Kristus asetti ehtoollisen ja käski viettää sitä pelastavien tekojensa muistoksi. Ehtoollinen ”julistaa Herran kuolemaa” ja tuo hänet keskellemme. Sanoma ylösnoussesta Kristuksesta seurakuntansa keskellä luo toivoa – myös silloin, kun jonkin esteen takia ei voi polvistua Herran pöytään.

Tätä toivon sanomaa tarvitaan erityisesti poikkeusoloissa. Uusi tilanne haastaa etsimään uusia tapoja. Jotta voidaan sovittaa yhteen pääsiäinen ja poikkeusolot, on otettava huomioon seuraavat näkökohdat.

1. Seurakunnassa voidaan pienimuotoisesti viettää messua kiirastorstaina, pääsiäisyönä tai pääsiäispäivinä. Ohje ei velvoita seurakuntaa viettämään ehtoollista edellä mainituissa jumalanpalveluksissa, mutta siihen on mahdollisuus. Kirkkoherra linjaa asian seurakunnassaan näiden ohjeiden pohjalta.

Aiemmin ohjeistetusta kymmenen hengen maksimiosallistujamäärästä pidetään kiinni myös pääsiäisen jumalanpalveluksissa. Muutaman henkilön viettämä jumalanpalveluskin on jumalanpalvelus. Striimauksen välityksellä laajempi seurakunta voi liittyä yhteiseen jumalanpalvelukseen ja rukoukseen.

2. Ehtoollisen toimittaa ja jakaa yksi pappi käsikirjan mukaisesti. Yhteysluonteen ilmentämiseksi tulee pyrkiä siihen, että paikalla on muutamia työntekijöitä tai seurakuntalaisia, joilla on jokin seurakunnan palvelutehtävä (tekstin lukeminen, esirukous, laulaminen, soittaminen tai striimaus). Jumalanpalveluksesta ei tule rakentaa pappien messua.

Esirukouksessa muistetaan sairaita, heitä hoitavia ja kaikkia epidemiasta kärsiviä. Kaikessa noudatetaan erityistä hygieniaa näkyvällä tavalla.

3. Mikäli mahdollista, yhteysaterian ulottuvuutta voidaan vahvistaa visuaalisella toteutuksella. Esimerkiksi ehtoollisen jakamisen aikana kamera voidaan kääntää kohti alttaritaulua tai ehtoollismaljaa. Samalla voidaan lukea ääneen tai liittää kuvaruudulle ns. hengellisen osallistumisen rukous tai muu sopiva rukous.
4. Ehtoollisen toimittaminen kiirastorstaina on mahdollista, mutta jos ehtoollista ei vietetä, jumalanpalvelus tulee kuitenkin toimittaa. Tällöin voidaan keskittyä kiirastorstain toiseen teemaan, jalkojen pesuun, joka palauttaa mieleen Vapahtajan käskyn palvella ja rakastaa toisia.

Pelkkä pappien toimittama ehtoollinen, jossa muu seurakunta kokonaan puuttuu, ei ole mahdollinen messun toimittamisen tapa. Selvää on myös, etteivät luterilaisen kirkon ehtoolliskäsitys tai kirkkojärjestys mahdollista kodeissa kirkosta striimatun messun tahtiin vietettyjä etäehtoollisia. Ehtoollinen on alttarin ateria, jossa pappi Kristuksen sanoihin vedoten pyhittää rukouksella edessään olevat, esiin kannetut leivän ja viinin. Viimeisellä ateriallaan Jeesus ”otti, siunasi, mursi ja antoi”, ja pappi tämän toistaessaan ei voi tarkoittaa eikä jakaa kodissa etänä esiin kannettuja aineita.

Sen sijaan kirkon perinteessä, myös eräissä reformaation kirkoissa, tunnetaan ehtoollisen nauttiminen hengellisellä tavalla (*manducatio spiritualis*). Ihminen, joka ei voi syystä tai toisesta tilapäisesti ottaa vastaan Kristuksen ruumista suullaan, kuitenkin kaipaa ehtoollista, tahtoo ottaa Kristuksen vastaan sydämellään, muistaa asetussanojen lupausta syntien anteeksi antamisesta ja siten nauttii sakramentin hengellisesti uskon vahvistumiseksi. ”Tämä on todellista hengellistä syömistä ja juomista” (Luther: Kirkon Babylonian vankeudesta).

Tällöin voidaan käyttää seuraavaa tai muuta sopivaa rukousta:

"Herra Jeesus, uskon, että olet läsnä sakramentissasi ja tahtoisin ottaa sinut siinä vastaan kuin juhlavieraan. Koska juuri nyt en voi, rukoilen sinua: tule silti luokseni Vapahtajana, syntien anteeksiantajana, lohduttajana. Tahdon seurata sinua, Jumalan Karitsa, minne ikinä minut vietkin, ja rakastaa sinua yli kaiken, ja lähimmäistäni niin kuin itseäni. Ole ylistetty, Herra Jeesus Kristus! Aamen."

Liitteenä on Kirkkohallituksen ja tuomiokapitulien jumalanpalveluselämän asiantuntijoiden laatima tuki- ja virikeaineisto hiljaisella viikolla ja pääsiäisenä 2020. Lisäksi liitteenä on rukousaineistoa käytettäväksi erityisesti koronavirusepidemian aikana. Tarvittaessa lisätietoja näistä aineistoista saa Kirkkohallituksesta johtavalta asiantuntijalta Terhi Paanaselta (terhi.paananen@evl.fi) ja tuomiokapitulista hiippakuntasiheteereiltä Eriikka Jankko (eriikka.jankko@evl.fi) ja Timo Vikman (timo.vikman@evl.fi).

Tämä ohje on annettu tällä hetkellä voimassa olevien viranomaisohjeiden pohjalta. Mikäli ohjeistukset muuttuvat, ohjeita tarkennetaan tai muutetaan tarpeen mukaan. Seurakunnissa on siis hyvä varautua mahdollisiin muutoksiin lyhyelläkin aikavälillä.

2. Rippikoulujen järjestäminen poikkeusoloissa

Seurakunnista on tullut paljon rippikoulun järjestämiseen liittyviä kysymyksiä. Kirkkohallituksen Kirkon kasvatus ja perheasiat -yksikössä on laadittu ohje, joka koskee rippikoulujen järjestämistä poikkeusoloissa. Se on julkaistu Sakastissa: <https://sakasti.fi/kasvatus/rippikoulu/>. Asiasta tullaan myöhemmin antamaan lisäohjeita. Tuomiokapitulissa asiasta antaa lisätietoja hiippakuntasiheteeri Ari Tähkäpää (ari.tahkapaa@evl.fi).

3. Varautuminen henkisen tuen tarpeen lisääntymiseen

Koronavirusepidemia on aiheuttanut ihmisissä paljon huolta ja ahdistusta. Lisäksi epidemian laajenemisen ehkäiseminen on johtanut tiukkoihin rajoitustoimenpiteisiin, mikä on entisestään kasvattanut epävarmuutta. Jo nyt seurakunnissa on syytä varautua poikkeusolojen jatkumiseen ainakin kesään saakka. Pitkittyessään tilanne lisää henkistä kuormittuneisuutta ja siten henkisen tuen tarve nousee.

Seurakunnissa olisi hyvä yhteistyössä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa pohtia, miten henkisen tuen tarpeen kasvuun voidaan vastata. Paljon on jo seurakunnissa tehtykin, mutta lisätoimenpiteitä tarvitaan. Kirkon keskusteluavun, perheneuvonnan ja seurakuntien sielunhoitopalvelujen esillä pitäminen viestinnässä on tärkeää. Pappien lisäksi myös muiden sielunhoitoon ja henkiseen tukeen koulutettujen työntekijöiden resurssit on tärkeä muistaa.

4. Hautaustoimen varautuminen

Toimet koronavirusepidemian torjunnassa vaikuttavat myös seurakuntien ja seurakuntayhtymien hautaustoimeen. Kirkkohallitus on lähettänyt asiasta ohjeistuksen seurakuntiin

25.3.2020. Ohjetta ei ole tarkoitus sisällöstä johtuen julkaista internetissä. Lisätietoja ohjeesta antaa tarvittaessa maankäyttöpäällikkö Harri Palo (harri.palo@evl.fi).

5. Viestintä

Osana hiippakunnan alueen tilannekuvaa olemme tuomiokapitulissa seuranneet seurakuntien viestintää. Pääosin seurakunnat ovat viestinnässään tuoneet kiitettävästi esille, kuinka poikkeusoloissakin seurakunta toimii, rukous ja jumalanpalvelus eivät lakkaa, kirkko on tukena ja apuna. Toivon, että tämä näkökulma olisi myös jatkossa kantavana viestinä.

Kriisiaikoina ja poikkeusoloissa suomalaiset ovat turvautuneet kirkkoon. Lähestyvä kirkkovuoden juhla-aika tarjoaa hyvän mahdollisuuden kirkon perussanomien esillä pitämiseen ja ihmisten kutsumisen seurakuntayhteyteen, rukoukseen ja turvautumaan Jumalaan, vaikka yhteinen fyysinen kokoontuminen ei olekaan mahdollista. Nyt sanomalle uskosta, armosta, toivosta, lohdusta ja luottamuksesta on tarvetta.

* * *

Paastonaika syvenee, pian alkaa hiljaisen viikon Kristuksen kärsimystie. Pitkäperjantai tuo eteemme ristin, mutta sen takaa hämmöttää jo tyhjän haudan ilo ja ylösnousemuksen riemu. Ylösnouseen Jeesuksen seurassa pelko muuttuu iloksi, huoli turvallisuudeksi ja epävarmuus luottamukseksi. Kaikki on Jumalan käsissä.

Teitä ja työtovereitanne lämmöllä ajatellen ja rukouksissa muistaen

Seppo Häkkinen